

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Ik kan mij levendig voorstellen dat dit niet het goede moment is om u de wet voor te schrijven. Ik bedoel dit: we snakken naar vrijheid. Als de tekenen mij niet bedriegen, zijn wij de beperkende maatregelen rondom de bestrijding van het Coronavirus helemaal zat. We snakken naar elkaar. Onlangs hoorde ik een puber hartstochtelijk uit het raam schreeuwen: 'Ik wil dit niet meer' en ik snap hem helemaal. De straten worden drukker. De parken voller. In mijn straat raast het verkeer weer voorbij alsof het nooit is weggeweest. Het wordt weer als vanouds. Het is nog maar een kwestie van tijd of de toeristen en de vrijgezellenfeesten hernemen weer hun oude rechten in onze plotseling zo dorpse en uitgestorven binnenstad. We moeten voorzichtig zijn. De beperkende maatregelen zullen nog wel even gelden. Maar we maken ons op om weer terug te keren naar het oude normaal en dat is voor iedereen een grote opluchting. We mogen weer! Elkaar zien! Elkaar aanraken! Elkaar weer ontmoeten van aangezicht tot aangezicht. Doen wat we willen. Voluit leven in alle vrijheid. Niemand meer die ons boos toeschreeuwt op anderhalve meter afstand te blijven. Geen handhavers meer in het park die informeren of wij wel familie zijn. Heerlijk!

Maar nu dus, nu wij, met alle mitsen en maren, toch iets uitzicht krijgen op meer vrijheid. We mogen tenminste weer naar de kapper, op dit moment wordt het volk van de Heer op de berg in de woestijn Sinai de wet gegeven. Hoe hebben we het nu? Het volk heeft aan de vrijheid geroken. Het is ontkomen aan de slavenarbeid en het regime van Farao

in Egypte. Het volk is op zoek naar het land van de vrijheid, het land van de belofte. En nu wordt van het volk gevraagd om zich opnieuw onder de wet te stellen. Nieuwe geboden. Om te beginnen een tiental maar er zullen er nog vele volgen. Hoofdstukken lang. De aanwijzingen van het RIVM zijn er niets bij! Mozes heet deze nieuwe wetgever. Maar wat is precies het verschil met Farao? Of eigenlijk wie dan ook maar ons opnieuw de wet voorschrijft? Worden wij eigenlijk niet altijd daarmee in onze vrijheid beknot? Waarom en door wie zouden wij ons de wet moeten laten voorschrijven? Is dat niet altijd verdacht en hebben wij Nederlanders - als je tenminste nog van die rare dingen als volksaard kan spreken - niet helemaal gelijk als wij ons bij voorbaat verzetten tegenover alle regelgeving en betutteling als indamming van onze vrijheid die ons zo lief en dierbaar is. Begint eigenlijk niet al het verzet met een protest, een opstaan tegen wetten en regels die ons worden opgelegd? Juist omdat wij in de meidagen gedenken dat Nederland al eens eerder bijna aan gehoorzaamheid ten onder is gegaan?

Toch legt deze huidige crisis een gigantisch probleem t.a.v. de vrijheid bloot. Want wat behelst precies deze vrijheid? Als de tekenen mij niet bedriegen, dan bestaat dit verlangen naar vrijheid eerst en vooral in het verlangen naar de terugkeer van hoe het was. En dat is dan vrijheid. De terugkeer dus naar onze oude patronen en gewoonten. We kunnen niet wachten tot het precies weer gaat zoals vroeger. We hebben eigenhandig onze vliegtuigmaatschappijen gered, dus ons ticket naar Ibiza of Vietnam is al zo ongeveer geboekt. Met een jonge professional had ik het over haar ervaringen met het werken thuis. 'Ik werk nog altijd heel hard', zei ze, 'maar ik ben ook veel minder moe. Op een zeker moment denk ik: het is maar werk. Het is genoeg geweest en nu ga ik een puzzel leggen'. 'Denk je dat het zo blijft als jouw kantoor weer open

gaat', vroeg ik hoopvol. 'Ik weet wel zeker van niet', antwoordde ze wat mistroostig. Ook wij dominees hebben ons stevig geroerd in het grote koor van duiders. Het roer zou radicaal omgaan. De luchten zouden voortaan schoon blijven, de Himalaya blijvend zichtbaar. We zouden veel meer lokaal gaan eten en produceren. We zouden in Europa nu eindelijk werk gaan maken onze Green Deal. We zouden de lessen die Corona ons leerde niet vergeten. Maar een dom virus leert ons natuurlijk helemaal geen lessen en we leren die onszelf ook niet echt. De kleinzoon van Gabriel Garcia Marquez schreef in de New York Times een mooie brief aan zijn grootvader, nu hij bijna geen krant kan openslaan zonder dat daarin zijn grootvader wordt geparafraseerd. Daarin schrijft de kleinzoon dat hij maar even wacht op het kunstwerk, de film of het boek dat hem misschien ooit nog deze tijden duiden zal maar dat de mist in zijn eigen hoofd nog lang niet opgetrokken is. 'Vooralsnog heb ik de indruk', schrijft hij, 'dat de mensen weer grijpen naar hun aloude narcoticum: shoppen'.

Dit is onze vrijheid. Daarnaar verlangen wij terug, nu het Coronavirus dat lelijk onderbroken heeft en dat is ook het eerste wat wij gaan doen zodra het weer kan.

Ik ben de Heer, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, heb geleid'. De rabbijnen vragen zich af waarom hier zo nadrukkelijk het land Egypte staat genoemd. Rabbijn Benno Jacob zegt daarvan dat Egypte, bijbels gezien, het rijkste, meest gezegende land bekend was. Een ware hof van Eden. Een land met de hoogste cultuur en de grootste politieke macht denkbaar. Maar de terugkeer daarnaar, en het verlangen om daarnaar terug te keren, wordt als verleidelijk voorgesteld. Als iets wat je niet moet willen. Want je wordt er slaaf gemaakt. Gevangen in je eigen

verlangens en begeerten. Je was er eigenlijk helemaal niet vrij. Je was eraan verslaafd. Slaaf gemaakt. En in een dergelijke cultuur worden er ook slachtoffers gemaakt. Aan de onderkant van de samenleving. Op wier kosten al deze rijkdom wordt verworven. En dat was het volk van God nota bene zelf. Maar dat dreig je snel te vergeten als je in een onzeker heden terechtkomt. In een kale woestijn waar je zelf maar de weg moet vinden van tijd tot tijd en van plaats tot plaats. Dan ga je het idealiseren en maak je het groter en mooier dan het was. Waren we maar daar gebleven. Dat liever dan hier te sterven in de woestijn! Maar dat perfecte verleden, die heerlijke vrijheid die geen vrijheid was maar eigenlijk slavernij, wordt door de Heer en eigenlijk alleen de Heer zelf, gediagnosticeerd als een diensthuis. Dat land Egypte, dat machtige en heerlijke land waar je je zo vrij als een vogeltje waant, dat is een slavenhuis. Dat maakt je niet vrij. Dat maakt je juist tot slaaf. Daar raak je aan verslingerd. Daar raak je aan verslaafd.

En al deze woorden die God spreekt, roepen dus geen nieuwe wet over je uit. Een nieuwe slavernij. Maar die woorden proberen een nieuwe samenleving uit. Een samenleving waar je hier en daar tijdens onze dagen van Corona toch aan geroken hebben. Een menslievende samenleving. Een samenleving waarin de ander voorgaat, en dan vooral de meest zwakke ander. Die zul je eren! De oudere. Want dat wordt eerst en vooral met het gebod van het eren van de ouders genoemd. De oudere die het zonder jou eigenlijk niet redt. De naaste die zijn spullen veilig moet weten voor jouw begerige blik. Maar ook van zijn of haar huwelijk zul je afblijven. Want zo kwetsbaar is ons menselijk geluk. Je zult hun echt niet breken!

En dat klinkt allemaal als een groot nee tegen de menselijke vrijheid. Maar de veronderstelling is dat het jezelf goed zal doen. Door het gehoorzamen aan deze geboden zul je een nieuwe vrijheid vinden. Een vrijheid die ons hier en daar toeviel tijdens Corona. Toen we de tijd hadden. Eens konden vragen hoe het met elkaar ging en wat je wezenlijk van waarde vindt in het leven. Daarom staat in de tien woorden de sabbat ook centraal. Je zult van ophouden weten. Nou, dat moesten we even, noodgedwongen. Maar we staan eigenlijk al weer klaar om door te rennen, door te draven. En we vonden het wat om te bewaren. Om het misschien wel mee te nemen in het jachtige leven dat ons alweer bespringt. Maar eigenlijk zijn dat soort goede voornemens bij voorbaat kansloos als het ons niet door de goede God gezegd wordt: doe dit en gij zult leven, werkelijk leven! Daarom roept God ons in de bijbel nooit op tot vrijheid in het algemeen maar tot het dienen van hem. Van die God die nog jaloers op andere goden is ook. Maar eigenlijk alleen omdat hij zoveel van ons houdt en niet wil dat wij toevallen aan al die andere goden die niet het beste met ons voorhebben. Vandaag heten die goden Apple en Booking.com en we doen het allemaal en we kopen het allemaal maar we zijn nog steeds niet vrij en gelukkig. De tien woorden fluisteren ons toe een beetje vertrouwen te hebben in deze God en daarmee vertrouwen in elkaar en in de toekomst die wij samen gaan.

Amen.